



## Gondolatok és kísérletek

az egyetemi felvételi rendszerrel kapcsolatban

**GYAKORISÁG SZERINT** második helyre került a fiúknál: „Társadalmilag megbecsült pálya”. Ez a kiemelés mind társadalmi, mind egyéni szempontból helytálló, hiszen ennek a pályának a szocializmusban nagy jelentősége van, a beteg emberek pedig bizalommal fordulnak az orvos felé. A leányoknál ez az indíték a gyakorisági sorrendben a harmadik, és a „Mások problémáival, bajaival lehet foglalkozni” motiváció került a 2. helyre. Igen helyesen állapítja meg CSIRSZKA: „A tanulók

többsége gyógyítást ért ezen: a problémákon, bajokon is betegséget ért... Mintha a leányok körében nagyobb fogékonyság volna tapasztalható a pszichés faktorok iránti érzékenység terén. Az emberek lelki problémáinak megértése, a panaszok meghallgatása mind leányoknál fordult elő.” Az alábbi táblázatban közöljük a legtöbbet előforduló indítékeket.

**A FOGORVOSI SZAKRA** jelentkezett 71 felvételizővel a kifejezetten manuális szakma különleges igényeinek megfelelően dr. Geréb György főisk. tanár (Tanárképző Főiskola Pszichológiai tanszékének vezetője) és dr. Tóth Károly egyet. tanár, a II. sz. Fog- és Szájbeteg Klinikájának igazgatója alkalmassági vizsgálatokat végeztek el. A kiválasztott 8 próba a tremor-vizsgálatról a megfigyelőképeség vizsgálaton, figyelemkoncentráció-, szenzomotoros reakcióidő-, kézbiztonság-vizsgálatig stb. terjedt ki. A teljesítménypróbákat rangsorolták, összesítették és a jelölteket ezen az alapon 1-71-ig rangsorolták. Az eredményeket a felvételi pontszámmal egybevetve a szélsőséges diszkordanciák elősegítik a realisabb döntést a jelöltől esetleg felvethetik a jelölt irányítását kevésbé manuális igényű területre. A kapott anyag matematikai-statisztikai feldolgozása annak elődöntésére is lehetőséget nyújtott, hogy melyik vizsgálati teszt mutatkozott legjellemzőbbnek. Az összesített pontszám kiszámítására olyan matematikai képletet szerkesztettek, amelyben a részvizsgálatok külön-külön a nekik megfelelő értékeléssel szerepeltek:

$$T = 2,2A_1 + 3,4A_2 + 2A_3 + 1,8A_4 + 2A_5 + A_6 + 2,2A_7$$

ahol T = az összesített pontszám, A (i = 1,2...7) pedig az egyes részpróbák pontszáma, (E vizsgálatok részle-

tes adatai és eredményei a „Felsőoktatási Szemle”ben a közeljövőben megjelennek.)

## Raven-féle intelligencia vizsgálati eljárás

A felvett hallgatók (orvos és fogorvos) a felvételi vizsgák szűrojén a legjobbnak bizonyultak közül valók. A felvételkor végzett teszvizsgálatokkal a figyelemkoncentráció tekintetében a hallgatókra vonatkozóan a várható értéket nem kaptuk meg, aminek legfőbb okát az előzetes írásbeli-okozta fáradtságban látjuk. A „motivációs teszt” a gyakoriság tekintetében első helyeken olyan pályaválasztási indítékeket jelzett, amelyek orvosnak készsüklőtől várhatók. Természetesen felvetődik itt az ösztönzés kérdése is. Kiváncsiak voltunk ezek után, hogy a „legjobb” válogatott csoportja hogyan elégtette ki a hozzáfűzött reményeket és bizalmat a félév végi vizsgák eredményeinek tükrében. Másrészt a felvételi vizsgák psychés körülményeinek és gátló tényezőinek kikapcsolása után egyik viszonylag legobjektívabb tesztrel, a Raven-tesztrel ellenőrizni akartuk a felvettek intelligenciáját, mintegy az egész felvételi rendszer és az ott végzett teszvizsgálatok ellenőrzésekképpen.

**ELŐRE KELL BOCSAJTANUNK**, hogy itt is megfontolásokra van szükség. Az észlelték alapján felvetődhet a kérdés, vajon a hallgatók elég komolyan vejték-e a vizsgálatot? Nemcsak a vártnál kisebb teljesítmény miatt, mert ez az erősen leszűkített exponenciális idővel részben összefüggésbe hozható, hanem itt arra gondolunk, hogy bár a hallgatókkal a vizsgálat felmérése jelleget ismertettük, valamint azt, hogy az eredmény helyzetüket semmiképpen nem érinti, mégsem sikerült a teljesen önálló munkát biztosítani. (A tanulmány befejező részét június 8-i számunkban közöljük.)

DR. KISZELY GYÖRGY  
-DR. WAGNER ADÁM

## Három nap harminc előadása

Régészek konferenciája Szegeden

Öt évvel ezelőtt még mindössze tizenöt résztvevője volt a szegedi régészeti tudományos ülésszaknak. Idén április 23. és 25. között a szegedi akadémiai székház nagytermében ötvennél kevesebben egyszer sem voltak az üléseken: általában 80-100 érdeklődő látogatta az előadásokat. A fejlődés azonban nemcsak ebben van, abban is, hogy alig-alig akad már konkrét ásatási beszámoló, az előadások többsége vitát kezdeményező új koncepciókat fóltató anyag.

Ehhez természetesen hozzájárult a külföldiek aktív részvétele. Újvidékről Nagy Sándor, Ungvárról E. Balaguri, Bukarestből E. Comsa, Nyitráról J. Lichardus, Lengyelországból J. Kempisti és Drezdából V. Weber utazott Szege-dre — mindegyikük saját maga fedezte költségeit —, hogy részvételével segítse az ülésszak munkáját. S hogy többen nem jöhetnek, annak elsősorban az az oka, hogy a rendező szervek — a JATE ökörtörténeli és régészeti intézete és a Móra Ferenc Múzeum — a mérsékelt támogatás miatt csupán értesítéssel élhet, előadók meghívására már nem futja.

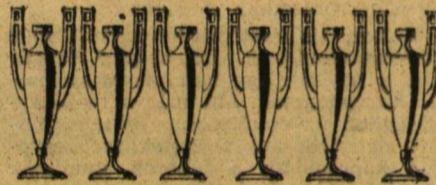
Pedig az ülésszak életképességét nemcsak az öt év számtalan előadása bizonyítja. Az is többek között, hogy — lát-szólag helyhez kötött, az Alföld régészeti kutatásain alapuló — témája nem maradt egy pillanatra sem provinciális, sőt újabb sajátossága, hogy az előadások egy része már a régészet és a természettudományok kapcsolatán alapult. Katona Ferenc-Kiszely István előadása például az orvostörténet szempontjából vizsgálta meg az avarkori állítólagos koponyaműtétek kérdését, V. Vadász Éva referátuma pedig módszertani szempontból is sok újat adott azzal, hogy a kalocsai járás akkori településtörténetét klimatológiai tényezők figyelembevételével tárta fel. Ugyancsak az éghajlati viszonyokkal magyarázta Erdélyi István a nagyállatnyés népvándorlások népek helyváltoztatását, melyet régebben egyesek ösztönökre vezettek vissza.

Az ülésszak két nagy érdekfokozó ki-váltó előadását Nagy Sándor és Makkay János produkálta. Az újvidéki kutató az úgynevezett ördögárok, vagyis hosszanti földhányok feltárásai eredményeiről számolt be, melyek a magyar-jugoszláv együttműködés gyümölcsei, Makkay pedig az Erdély neolitikumából származó tatárlakai táblák írásjeleit elemezve jutott arra a feltevése-re, hogy a vidék akkori lakossága a korai sumér birodalommal volt közvetlen kapcsolatban.

A két szegedi kutató közül Gazda-pusztai Gyula azokról az ásatásokról tartott koncepciózus előadást, melyek-ről a tanév elején lapunk is beszámolt. Trogmayer Ottó új adatokkal járult hozzá a kora neolitikus temetkezési szokások ismeretéhez.

A három nap harminc előadása — mint már említettük — az akadémiai székház nagytermében folyt le. A tudományos ülésszak eredményességét szolgáló, s egyben eredményeit elismerő segítség volt ez az Akadémiai Bizottságtól. Az ezután másfél évenként összehívandó ülésszak jövője azonban azt kívánja, hogy — az illetékes szervek fokozottabb anyagi támogatásával — az alföldi régészeti kutatások nagyhatalú, nemzetközi centrumává nőhesse ki magát.

V. M.



## Leggyakoribb pályaválasztási indítékek

	Fiúk		Csirszka		Leányok		Csirszka	
	szám	%	adatok	%	szám	%	adatok	%
1. Másokon lehet segíteni	71	91,0	100,0		96	96,0	88,0	
2. Társadalmilag megbecsült pálya	55	70,5	88,0		59	61,5	57,0	
3. Mások problémáival, bajaival lehet foglalkozni	52	66,7	68,0		71	74,0	71,0	
4. Alkalmat ad az elmélyült gondolkodásra	46	59,0	—		49	51,0	—	
5. Sok emberrel lehet érintkezni	40	51,3	53,0		70	72,9	—	
6. A materialista felfogás érvényesül benne	37	47,4	—		31	32,1	—	
7. Az élet nagy kérdéseinek megoldásával foglalkozik	37	47,4	50,0		36	37,3	—	
8. Lehetőség nyílik feltalálásra, újításra	36	46,3	—		45	46,9	—	
9. Egyéni elgondolásokat meg lehet valósítani	32	41,0	35,5		39	40,3	—	
10. Megfontolásra, elmélkedésre ad alkalmat	32	41,0	—		46	47,6	—	
11. Sajátunkból lehet adni más-nak	31	39,7	—		49	50,5	—	
12. Változatos munka	30	38,7	—		39	40,3	—	
13. Önállóan lehet alkotni	37	47,4	—		39	40,3	—	
14. Jó kereseti lehetőséget ad	19	24,4	—		12	12,5	—	
15. A szocializmus építése szempontjából kiemelt fontosságú pálya	19	24,4	—		36	37,3	—	
16. Aprókézes munkát igényel	18	23,1	—		31	32,1	—	
17. Többen dolgoznak együtt	18	23,1	—		31	32,1	—	
18. A nyelvtudás érvényesül benne	18	23,1	—		17	17,7	—	
19. Tiszta munka	18	23,1	—		17	17,7	—	
20. Tetszik az a környezet ahol folyik a munka	13	16,7	—		22	22,9	—	

## A szegedi főiskolai mozgalom

Részletek egy készülő tanulmányból

(Folytatás)

A város 1968-ban ismét feliratot intézett az országgyűléshez, amelyben jogakadémia, gazdasági tanintézet és más középiskolák felállítását sürgette. Ezekben a feliratokban, amelyeket a közoktatásügyi miniszternek is megküldtek, Szeged ismét hangsúlyozta, hogy kész áldozatot hozni a főiskola létesítésével kapcsolatos anyagi feltételek biztosítására. A beadványok nyomán dr. Eötvös József miniszter le is utazott a városba, a városvezetéssel tárgyalásokat folytatott, de a megegyezés megfelelő anyagi eszközök hiján nem jött létre.

## A harmadik egyetem megszervezésének gondolata (1876)

Újabb évtizedes kérényes, petíciós, beadvány-sorozat kezdődött tehát 1868-tól. 1876-ban már kifejezetten az ország harmadik egyetemének létesítését, megszervezését sürgette Szeged, majd 1879-es nagy árvíz utáni újjáépítés során ismét felvetődött az egyetem terve. Széles körű mozgalom indult a század eleje óta kért felsőoktatási intézmény elnyeréséért. A városvezetés alaposan ki-munkált emlékirattal fordult a királyhoz, az országgyűléshez és a kormány tagjaihoz. Az emlékirat hivatkozott a korábbi beadványokban felsorolt összes érvekre, a magyar lakosságú Alföld számára sürgetve az egyetem felállítását. „Nem szorul bizonyításra, hogy Szeged, két jelentékeny folyó össztalálkozásánál, az alföldi és az oszt-rák államrész csatlakozásánál, az Alföldnek és az alföldi magyarságnak igazi földrajzi központja, az országának a főváros után legnagyobb és kereskedésre nézve is második városa; azon körülmény folytán pedig, hogy tiszta magyar város, kétségtelen, miként nemzeti tekintetből egyedül Szeged lehet azon város, hová egy alföldi egyetem illetékesen felállítandó lesz.”

Lépten-nyomon kitűnik az emlékiratból egyébként a magyar nacionalizmusra jellemző kettősség: a haladó szellemű és eszmésű hadakozás a gyarmati függés ellen, s ugyanakkor a reakciós, elnyomó törekvés a kör-

nyező más népekkel szemben. Dr. Lázár György volt szegedi polgármester, ki egyik munkájában ismertette az emlékirat érveit, azok elemzése közben írta: „... az egyetlen magyar város (t. i. Szeged), mely az alvidék megismosodott német kultúrájának ellentálmni mindenkor képes volt.”

Nem érdektelenek az emlékiratban a szegedi iskolakra vonatkozó számadatok: „... a szegedi főgimnáziumba a század elejétől fogva 800-850 tanuló jár. E nagy számból az 1878/79-es tanévben csak 343 volt szegedi.” Ebből és a többi főgimnáziumok érettségizett tanulóinak számából az emlékirat arra a következtetésre jut, hogy a szegedi egyetem számára az ezer főnyi hallgatószámot minden nehézség nélkül biztosítani tudná a város és a város körébe tartozó országgyűlés. Szeged körzetéről van itt szó, ahol már abban az időben 24 fő- és 5 algimnázium, továbbá 6 főreáliskola működött.

## Terv a jogtudományi, bölcsészeti és orvosi fakultások felállítására (1881)

Az emlékirat nyomán az uralkodó nem kerülhette el Szeged küldöttségének fogadását, ami 1880. november 18-án történt meg. A város deputációjával együtt résztvettek a fogadáson a szomszéd választókerületek képviselői is. Több város és megye a Szegeden létesítendő egyetem ügyében ugyancsak feliratot intézett a királyi udvarhoz.

A város küldöttsége a fogadásról készített jelentésében elmondja, hogy „a város kérelmét mindenfelé, minden körben: a sajtóban, a tudomány, a törvényhozás, és általában, rokonszenven, mondhatni lelkesedéssel fogadták, úgy, hogy a szegedi egyetem ügye partikuláris jellegéből kivetkötetve és megtisztulva, az Alföld közóhajává lett és a nemzeti ügyek színvonalára emelkedett fel.”

Ha a küldöttség tartalmilag nem is kapott pozitív válaszokat és az elhangzott szavak a lényegét erősen mellőzték minden lelkesültségük mellett, mégis több jel mutatott, hogy a városok és megyék egész sorának támogatásával szervezett 1880. évi akció sikeres lesz. Ugyanis az uralkodónál történt fogadás után királyi engedéllyel megkezdte a kormány a szegedi egyetem elő-munkálatait. Trefort Agoston közoktatásügyi miniszter — ígéretéhez híven — 1881. október 23-án szakembereivel együtt Szegedre érkezett, ahol értekezleten dolgozták ki a város vezetésével együtt a szegedi egyetem jogtudományi, bölcsészeti és orvosi fakultásának tervét. A tervezet

kidogzásához a fővárosból dr. Eötvös Lóránd, dr. Korányi Frigyes, Thán Károly, Fodor József és Hauszmann Alajos egyetemi tanárok nyújtottak segítséget. A tervezetet a miniszterium az 1882. évi 35 519. számú leiratában közölte Szegeddél és felkérte a város vezetőségét, hogy „a maga szempontjából nyilatkozzék az azokban felállított követelmények, különösen a kórházra és kórodákra felállítottak kivitelezhetősége iránt.” A város 1882. évi 283. sz. alatt felterjesztett határozatában válaszolt a miniszteri líratra. Ezúttal is késznek mutatkozott minden áldozatra és felajánlotta az egyetem céljaira a főreáliskola épületét, a Somogyi Könyvtárat, vállalta a kórház megfelelő kiépítését és a szükséges telkek biztosítását, 1 268 000 korona értékben.

## Millennium: közművelődési palota, várostörténet és újra az egyetem (1893)

Hiábavaló volt azonban minden áldozatvállalás, a terv csak terv maradt. Egy jó évtizedig nem történt semmi, mígnem az 1893. évi szeptember 13-án tartott városi közgyűlés a szegedi egyetem ügyében újabb emlékirat felterjesztését határozta el, amelyben kifejté, hogy „a város törvényhatósága a millennium méltó megünnepléséről tanácskozáván elhatározta — egyebek között —, hogy a város mognoráfiáját 28 000 korona költséggel megírta, 40 000 korona költséggel közművelődési palotát emel és felkéri az illetékes ténnyezőket, hogy az 1882-ben megszakadt tárgyalások felvételét rendeljék el, s az ezer év kultúrájának legméltóbb betetőzésül állítsák föl a harmadik egyetemet.” Az emlékirat hivatkozik arra, hogy a meglévő két egyetem, a budapesti és a kolozsvári túlszű-folt. Ennek megszüntetésére a harmadik egyetem felállítására multhatatlanul szükséges; majd igyekszik bizonyítani, hogy a harmadik egyetem megalapítására a legalkalmasabb város Szeged lehet. Felsorolja a városfejlődés mozanatát, a népességi viszonyokat, a szegedi lakosság környekbeli kirajzása ellenére bekövetkezett 12 000 fős gyarapodását, az iskolai helyzetet, majd számbavevzi a Szegeden létesített hivatalok, iskolák, tudományos intézmények sorát, az árvízvédelem, az egészségügy, a közművelődés érdekében kifejtett tevékenységét. Végül az emlékirat felszólítja a városi vezetést, hogy a millenniumi ünnepélyek alkalmából a városi könyvtárat, a kórházat, a szükséges telkeket és egymillió koronát.

(A tanulmány befejezése következik számunkban. Szerk.)

DR. DEVICH ANDOR